

Motion till riksdagen 2013/14:So283

av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (MP)

Apoteksverksamhetens brister

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkerställa tillgängligheten till läkemedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvarsfrågan när det gäller praktisk tillgång till läkemedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den totala kostnadsfördyringen på grund av apoteksreformen ska redovisas.

Tidigare behandling

Motionens krav har sedan apoteksreformen utvärderades förts fram från många håll. Ett antal motioner med liknande krav har tidigare avslagits av riksdagen men ett antal äldre snarlika motioner i frågan ligger obehandlade hos utskottet. Genom att utveckla argumentationen med denna motion görs ytterligare ett försök att påverka kommande hantering och beslut.

Motivering

Apoteksverksamheten i Sverige omreglerades genom beslut i riksdagen hösten 2009. Många av de problem som kunde förutses har också inträffat. Hård konkurrens gör exempelvis att inget apotek vill ta ansvar för mindre vanliga preparat. Denna otillräckliga lagerhållning i butikerna gör att patienter kan tvingas besöka ett stort antal apotek innan de hittar sin medicin. Även i de stora gallerierna där apoteken nu är flera till antalet så har servicen försämrats.

Fel! Okänt namn på

Samordning saknas, vilket innebär att kunden inte vid sitt första val av apotek kan få information om var den efterfrågade medicinen finns i lager. Den sortens information anses inte främja konkurrensen. Affärsintresset går före patientsäkerheten.

Trots höjningen av handelsmarginalen på 1,8 procent som alliansregeringen ansåg att vi skattebetalare skulle betala för förmånen av en omreglerad apoteksmarknad så glesnar apoteken där de behövs samtidigt som näringen klagar på dålig lönsamhet.

Det är inte bara svårt att hitta ett apotek som lagerför det hen har fått utskrivet av sin läkare, det kan även vara svårt att genomföra ett köp när hen väl hittat ett ställe där preparatet finns. Affärsintresset går ju före så den patient som inte kan betala kontant eller har en betalningsanmärkning vägras ofta sin medicin. Man tar inga affärsrisker med betalkort eller andra kreditformer.

Omregleringen innebär att en väl fungerande apoteksverksamhet till låg kostnad byttes mot en avsevärt dyrare, mindre tillgänglig och sårbarare apoteksverksamhet. Sammantaget har apoteksverksamheten förvandlats till välfärdens fallgrop. Även om alla andra led fungerar så kan patienten avlida på grund av att hen inte orkar besöka tillräckligt många företag i jakten på sin medicin eller på grund av att hen i ett förvirrat och utmattat tillstånd när hen äntligen hittat det apotek som har varan i lager inte hittar sina kontanter. Konflikten mellan affärsintresset och patientintresset är uppenbarligen mycket svårt att lösa i närvaron av ett allt för girigt vinstintresse.

De upphandlingar som Apoteksbolaget tidigare kunde göra för hela marknaden gav mycket förmånliga priser. Nu kan läkemedelsbolagen spela ut apoteksföretagen mot varandra och höja priserna. Det har lett till kraftigt ökade kostnader för den enskilde, för landstingen och för staten. Slutsatsen regeringen borde dra är att inga av de tänkta fördelarna har visat sig infrias och alla de farhågor som fanns har med råge inträffat. Dyrare och sämre, kan det bli tydligare?

Regeringen bör snabbt ta ansvar för den röra man ställt till med inom läkemedelsområdet genom en mycket dåligt genomförd omreglering och privatisering av apoteksverksamheten. Om det ansvaret ska tas genom en återgång till det gamla eller genom andra åtgärder i form av regleringar och föreskrifter som styr upp den verksamhet som nu bedrivs av ett stort antal olika företag är en fråga som regeringen bör snabbtreda. Att det krävs ett betydligt ökat ansvarstagande från dessa företag för att en miniminivå av kundsäkerhet skall uppnås är dock uppenbart. Att affärshemligheter och konkurrensintressen inte kan få äventyra patientsäkerheten borde vara lika självklart.

Förslag till åtgärder

Regeringen har ett hundraprocentigt ansvar för den uppkomna situationen och bör därför omedelbart tillsätta en snabbutredning som löser problematiken med tillgänglighetsfrågor som uppstår på grund av bristande lagerhållning av

Fel! Okänt namn på

lågvolympreparat, utglesning av apotek särskilt i betalningssvaga områden och företagens vägran att ge kredit eller betalningsanstånd till patienter.

En apoteksverksamhet måste klara av att hantera äldre personer med deras ibland speciella svårigheter. Medicinen i fråga kan vara livsavgörande och patienten vet med bestämdhet att hen har möjlighet att betala. Av rädsla för att bli rånad kanske patienten gömmer pengarna eller kortet. Stress gör situationen svårare och stoltheten förbjuder kanske patienten att skuldsätta sig. Den situationen förbättras inte av ett tydligt närvarande vinstintresse.

Regeringens utredningsdirektiv måste säkerställa att de förslag som tas fram innebär att vinstintresset inte får påverka apoteksverksamheten så att situationer som de ovan beskrivna kan uppstå.

Regeringen bör vidare reagera på de snabbt växande kostnaderna. En rimlig åtgärd är att nu steg för steg, exempelvis under tre år, återställa handelsmarginalen till nivån före omregleringen. De företag som tagit sig in på marknaden bör nu ha klarat av sina introduktionskostnader och det kan inte längre finnas några hållbara argument för en högre handelsmarginal än den som monolet en gång drev verksamheten med. Om regeringen inte anser det möjligt att återställa handelsmarginalen nu så innebär det i praktiken att man underkänner hela omregleringen.

En annan möjlighet är ju att låta apoteksbolaget redovisa vad man hade kunnat göra med den högre handelsmarginalen i det gamla monopolföretaget. Regeringen talar ofta om transparens och om vikten med insyn. Varför då inte redovisa prislappen för den ideologiska övertygelsen i denna fråga.

Detta bör en riksdag som värnar demokrati, öppenhet och ärlighet ge regeringen till känna som sin uppfattning.

Stockholm den 27 september 2013

Jan Lindholm (MP)

Jonas Eriksson (MP)